

Politikerne magtede ikke at løfte deres mediepolitiske ansvar – eller ønskede det ikke

Det basale formål med, at staten ejer, finansierer og regulere dele af mediemarkedet, er gledet i baggrunden. Det er lige så farligt for danske medier som udfordringen fra Google, Facebook og de øvrige internationale tech-virksomheder og streamingmedier.

Kronik

CHRISTIAN NISSEN
tidl. generaldirektør, Danmarks Radio

Der er næppe mange andre vesterlandske samfund, hvor staten gennem ejerskab, finansiering og regulering fylder så meget i mediemarkedet, som tilfældet er med Danmark.

TV 2 og DR har i mange år stået for godt 70 pct. af tv-seningen. TV 2 har alene haft ca. 60 pct. af omsætningen på tv-reklamemarkedet og DR's andel af radiolytningen har længe ligget på omkring 75 pct. Men det statslige engagement i det frie mediemarked går endnu videre.

Aviserne får ca. en mia. kr. i årlig pressestøtte, hvis man tager momsfrigtagelsen med og de årlige statstilskud til filmbranchen ligger på ca. en halv mia. kr.

Med offentligt ejerskab og skattefinansiering følger statslig, politisk indflydelse gennem den regulering og kontrol, som naturligvis altid bør knyttes til anvendelse af offentlige midler.

Det har vi som borgere med større eller mindre accept, afhængigt af politisk ståsted, vænnet os til på alle statslige aktivitetsområder.

Men lige netop på medieområdet er der i et åbent demokrati særlig grund til at være på vagt over for statslig indblanding.

Derfor er det fuldt forståeligt, at den daværende kulturminister Mette Bock i juni 2018 glædede sig over, at den medieaftale, som den liberalt orienterede VLAK-regering havde indgået med Dansk Folkeparti, efter hendes vurdering havde skabt en bedre balance mellem de statslige og de private medier. Forstået som "mindre stat - mere marked".

Men medieaftalen fra 2018 førte faktisk ikke til, at staten trak sig tilbage og gav mere plads til det frie marked.

Tværtimod.

Hvordan det hænger sammen, beskrives og forklares i en ny bog, "Politik mellem følelser og fornuft - spillet om de danske mediers fremtid", skrevet af denne kroniks forfatter. Bogen følger de politiske forhandlinger og beslutningsprocessen op til medieaftalen og analyserer dens resultater.

På et enkelt og helt centralt punkt førte medieaftalen ganske vist til en reduktion af det statslige engagement. Det var beskæringen af DR's bevilling med 20 pct. samt

kravet, at DR skulle lukke to af de seks tv-kanaler og "fokusere" sine udsendelser til indhold, der ikke udbydes af private medievirksomheder.

Men langt flere elementer i aftalen indebar en forøget statslig indblanding. Det drejede sig f.eks. om oprettelse af hele to nye skattefinansierede kanaler (radio og tv) med adgang til reklameindtægter på et i forvejen trængt reklamemarked.

Som noget nyt blandede medieaftalen sig i de private tv-stationers forretningsmodel ved kravet om, at de efter en vis karensperiode skal give gratis adgang (dvs. uden om deres betalingsmure) til at se tv-programmer

finansieret med skatte kroner fra den statslige public service-pulje.

Nyt var det også, at private kanalers indhold til børn og unge med støtte fra public service-puljen skulle stilles gratis til rådighed via en streamingtjeneste drevet af DR. Og så blev puljen i øvrigt tredoblet til 100 mio. kr. om året med et ny-etableret tildelingsnævn placeret i Vestdanmark.

Lokaliseringskravet til Vestdanmark (eller »110 km fra København«) kom også til at gælde for alle aftalens tre statsstøttede, privatejede radio-/tv-stationer og førte som bekendt til balladen om Radio 24syv, hvis ejere modsatte sig denne særlige form for stats-

dirigering. Endelig kan man nævne, at aftalen i forbindelse med en omlægning af mediestøtten til den skrevne presse også skruede på tildelingskriterierne og satte nye skel mellem potentielt støtteberettigede.

Når denne øgede statsindblanding ikke vakte mere opsigt, skyldes det formentlig, at al opmærksomhed blev rettet imod, hvad der skete med DR og sidst i forløbet balladen om Radio 24syv. Men der var også tale om en bagvedliggende, mangeårig udvikling af mere generel karakter.

Frisættelsen af mediemarkedet ved ophævelsen af det statslige radio- og tv-monopol i 1980'erne

senere år har erklæret, at de laver public service "for private penge", som det siges.

Problemet stikker imidlertid dybere end blot det rent terminologiske. Reelt bunder det i, at det basale idé- og kulturpolitiske formål med, at staten ejer, finansierer og regulere dele af mediemarkedet er gledet i baggrunden. I en svært gennemskuelig blanding af erhvervsstøtte og kulturpolitik præges mediepolitikken af inerti, vanetænkning og forhandlingstaktisk spillægteri. Det er en lige så farlig udvikling for danske medier, herunder public service-medier, som udfordringen fra Google, Facebook og de øvrige internationale tech-virksomheder og streamingmedier. De blev i øvrigt forbigået i handlingslammet tavshed, selv om der var redegjort grundigt for det i den såkaldte globaliseringsrapport. Kun det spagfærdige og nærmest symbolske krav om en 2 pct. afgift på streamingstjenesternes danske omsætning blev på initiativ fra DF i sidste øjeblik fik indføjjet i aftalen.

I det hele taget er det tankevækkende, at der op til og under forhandlingerne forelå et meget omfattende rapport- og dokumentationsmateriale, herunder flere hundrede svar på folketingsspørgsmål, som belyste vilkår og rammebetingelser for det danske mediemarked. Men det blev af politikerne læst meget selektivt og reelt ikke anvendt i beslutningsprocessen, som på flere punkter nærmest foregik med skjærmende skyklapper for mediemarkedets realiteter.

Dette forhold er - sammen med forhandlingernes utilstrækkelige idé- og kulturpolitiske forankring - baggrunden for bogens titel: "Politik mellem følelser og fornuft". Både følelser, forstået som idépolitiske holdninger, og fornuftigt forholdet sig til virkelighedens realiteter er nødvendige ingredienser i ansvarlig politikdannelse. Den tyske sociolog Max Weber hævdede i et foredrag for 100 år siden, at særkendet ved det politiske hverv er, at politikere - til forskel fra borgere og embedsmænd - har et ganske særligt ansvar for at forene følelser og fornuft i politikdannelsen.

Sagt lidt næsvist kan man hævde, at medieaftalen i 2018 og de forudgående forhandlinger rummede stærke (hævn)følelser og sporadisk (snus)fornuft. Men de politikere, som reelt traf de afgørende beslutninger, magtede eller ønskede ikke at løfte ansvaret for at forene følelser og fornuft i en sammenhængende mediepolitik.

